

B.Ed

Question Papers

Semester-2nd

May-2016

(1)

Total Pages : 4

PC-7071/M

K-8/2056

**SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE IN
EDUCATION—VIII**

(Semester—II)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note : Attempt two questions each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. Give the scope of Sociology of Education. Describe different approaches. 5+5
- II. What are the characteristics of culture? Describe the process of enculturation. Give examples. 6+4
- III. What is social stratification? Give the detailed examples of social stratification on the bases of gender and religion in India. 4+3+3
- IV. Define caste. How has caste and class influenced equality status in India? 4+6

7071/M/11010/HHH/1325

[P. T. O.]

2

SECTION—B

- V. What steps have been undertaken to remove inequality of access and opportunity in education under the current five years plan? 10
- VI. What are the bottlenecks in the implementation of RTE, 2009? 10
- VII. Give the concept of Sustainable Development. How can education spread awareness about it? 5+5
- VIII. Discuss in detail Delor's Commission Report. 10

SECTION—C

(Compulsory)

- IX. Answer the following questions in about 75 words each
 - (a) Give the concept of Sociology of Education.
 - (b) What is acculturation?
 - (c) What role has propaganda in the spread of culture?
 - (d) Describe stratification on the basis of class in India
 - (e) What is natural versus social inequality?
 - (f) Describe the inequalities existing in the access to education in independent India.
 - (g) What causes are responsible for creating unequal opportunities to the access of education in independent India?
 - (h) What are the salient features of RTE, 2009?
 - (i) What is the importance of sustainable development?
 - (j) Describe learning to be. 3×10=30

3

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- I. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸਕੋਪ ਦੱਸੋ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 5+5
- II. ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਕੀ ਲੱਛਣ ਹਨ? ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ। 6+4
- III. ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕੀ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ। 4+3+3
- IV. ਜਾਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਜਾਤ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ? 4+6

ਭਾਗ—B

- V. ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜ-ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਅਵਸਰ ਵਿਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? 10
- VI. RTE, 2009 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ? 10
- VII. ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਵਿਦਿਆ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ? 5+5

VIII. ਫੈਲਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

IX. ਨਿਮਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 75 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਓ :

- ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦੱਸੋ।
- ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੁਮੇਲ (Acculturation) ਕੀ ਹੈ?
- ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ੁਣੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- ਕੁਦਰਤੀ ਬਨਾਮ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ ਕੀ ਹੈ?
- ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਬੰਧੀ ਵਰਤਮਾਨ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਬੰਧੀ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ?
- RTE, 2009 ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲਾਂ ਕੀ ਹਨ?
- ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- Learning to be ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 3×10=30

7071/M/11010/HHH/1325 4

Roll No.

Total No. of Pages : 4

5

PC 7072-M

K-8/2056

**EDUCATIONAL POLICY AND PLANNING IN
CONTEMPORARY INDIA-IX**

Semester-II

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt *two* questions each from Section A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION-A

- I. Discuss the meaning of educational policy and role of MHRD in policy formulation. 10
- II. Critically analyse the role of various agencies in education policy formulation. 10
- III. Explain the concept of educational planning and types of plans. 10
- IV. How is mobilisation of funds and its allocation done under current plan? 10

SECTION-B

- V. Discuss the policy recommendations of National Knowledge Commission 2005. 10

7072-M-K-8/11010/AQR-455

1

[P.T.O.]

- VI. Write the significance of NPE 1986 and POA 1992. 10
- VII. What are your views about privatisation of higher education? 10
- VIII. Does Birla Ambani Report on privatisation of higher education provide for better regulation and ensure quality? Discuss. 10

SECTION-C

IX. Write short answers :

- (i) State the determinants of educational policy. 3
- (ii) Discuss the role of NASSCOM in policy formulation. 3
- (iii) What were the main recommendations of Kulandaiswamy report 1988? 3
- (iv) State the significance of Skill Development Mission (2014). 3
- (v) What were the recommendations in POA 1992? 3
- (vi) State aims of education given by National Education Commission (1964-66). 3
- (vii) What were the main recommendations of NPE 1968? 3
- (viii) State various approaches to educational planning. 3
- (ix) What is the role of NCERT in formulation of policy for school education? 3
- (x) National Policy for Education 1986 aimed to provide education for all. Comment. 3

7

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ : ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 10 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ-A

- I. ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ਅਤੇ MHRD ਦੀ ਨੀਤੀ-ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ। 10
- II. ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਏਜੰਸੀਆਂ (ਅਦਾਰਿਆਂ) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 10
- III. ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵਿਉਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
- IV. ਚਲੰਤ ਵਿਉਂਤ ਵਿੱਚ ਫੰਡ ਕਿਵੇਂ ਜੁਟਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਲੋਕੇਸ਼ਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ-B

- V. ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਕਮਿਸ਼ਨ, 2005 ਦੀਆਂ ਨੀਤੀ-ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 10
- VI. NPE 1986 ਅਤੇ POA 1992 ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ। 10
- VII. ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਓ। 10
- VIII. ਕੀ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਬਿਰਲਾ-ਅੰਬਾਨੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਿਹਤਰ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਲਖਾਇਕ ਹੈ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

8

ਭਾਗ-C

IX. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

- (i) ਅਧਿਆਪਨ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰੋ। 3
- (ii) ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ NASSCOM ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ। 3
- (iii) ਕੁਲੰਡਾਈਸਵਾਮੀ ਰਿਪੋਰਟ 1988 ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀ ਸਨ ? 3
- (iv) ਸਕਿਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਮਿਸ਼ਨ (2014) ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਰਜ ਕਰੋ। 3
- (v) POA 1992 ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀ ਸਨ ? 3
- (vi) ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ (1964-66) ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਨ ? 3
- (vii) NPE 1968 ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀ ਸਨ ? 3
- (viii) ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦਰਜ ਕਰੋ। 3
- (ix) ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ NCERT ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ। 3
- (x) '1986 ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀ ਨੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।' ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ। 3

Total Pages : 4

9

PC-7073/M

K-8/2056

KNOWLEDGE AND CURRICULUM—X

(Semester—II)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note : Attempt two questions each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

Explain the meaning of Curriculum. Discuss the need and importance of curriculum for schools.

How the issues of gender differences and human rights should be dealt with while framing the curriculum?

Elaborate on the expectations of parents on the curriculum to be framed for their children.

Describe the national practices being followed in the development of curriculum.

SECTION—B

Bring out major recommendations of National Curriculum Framework for School Education, 2005 for curriculum development.

[P. T. O.]

73/M/11010/HHH/1175

੧੦

- VI. Discuss the objectives and significance of framing curriculum for children with special needs.
- VII. Enlist various approaches to development of curriculum. Discuss in detail the subject centered approach to curriculum development.
- VIII. Why should we integrate the school curriculum with future needs of the society? Discuss.

SECTION—C

(Compulsory)

- IX. Write short notes on the following :
 - (a) Concept of hidden curriculum.
 - (b) Decentralization of curriculum development.
 - (c) Environmental issues in curriculum framing.
 - (d) Skill development approach to curriculum development.
 - (e) Learners' characteristics and curriculum framing.
 - (f) Concept of spiral curriculum.
 - (g) Curriculum needs of gifted children.
 - (h) Value concerns and curriculum.
 - (i) Curriculum for slow learners.
 - (j) Bias in curriculum.

11

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- I. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ।
- II. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦਿਆਂ ਜੈਂਡਰ ਵੱਖਰੋਵਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- III. ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦਿਆਂ, ਆਸਾਂ-ਉਮੀਦਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
- IV. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਚਲਨਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—B

- V. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਸਕੂਲੀ ਸਿਖਿਆ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਫਰੇਮਵਰਕ, 2005 ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਰੋ।
- VI. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਮੇਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

10

13

VII. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ
ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

VIII. ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਸਕੂਲੀ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ
ਕਿਉਂ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

- (a) ਛੁੱਪੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਸੰਕਲਪ।
- (b) ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਣ।
- (c) ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਣਨਕ ਮਸਲੇ।
- (d) ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ-ਵਿਕਾਸੀ ਪਹੁੰਚ।
- (e) ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਨਿਰਮਾਣ।
- (f) ਸਪਿਰਲ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਸੰਕਲਪ।
- (g) ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮੀ ਲੋੜਾਂ।
- (h) ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਅਤੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ।
- (i) ਸੁਸਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ।
- (j) ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਪੱਖਪਾਤ (ਟੇਢ)।

7073/M/11010/HHH/1175 4

Roll No.

Total Pages : 2

7074/M

K-8/2056

TEACHING OF ENGLISH—XI & XII (i)

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : There are three Sections - A, B and C. Attempt
one question each from Sections A and B
(2×10 marks = 20 marks). Section C is
compulsory consisting of 5 short answer type
questions (5×3 marks = 15 marks).

SECTION—A

What is vocabulary? Discuss its types and ways of
teaching vocabulary to students.

Discuss the types of composition and procedure of
teaching composition.

SECTION—B

What is print media? Elaborate how it can be
effectively used in a language teaching
classroom.

[P. T. O.]

7074/M/168/W/3810

4. Prepare a lesson plan for teaching of grammar
(Topic—Pronouns).

SECTION—C

5. Write short notes on the following :
- Informal writings
 - Rhyme scheme
 - Language lab
 - Concept of CCE
 - Use of PPT.

7074/M/168/W/3810

2

8

15

Total Pages : 3

PC-7075/M

K-8/2056

TEACHING OF PUNJABI—XI-XII (ii)

(Semester—II)

Time : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਵਾਚਨ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ? ਸੂਖਮ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

2+8=10

ਜਾਂ

II. ਪੜ੍ਹਨ ਰੁਚੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਰੁਚੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?

2+8=10

[P. T. O.]

7075/M/6010/HHH/1344

16
ਭਾਗ—B

III. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਨ ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ਆਗਮਨ ਤੇ ਨਿਗਮਨ ਵਿਧੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੋ। ਉੱਤਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰੋ। 10

ਜਾਂ

IV. ਪੰਜਾਬੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਪਾਠ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋਗੇ? ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

V. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ : 5×3=15

(a) ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਲੇ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?

(b) ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।

17

(c) ਉੱਚੀ ਪਾਠ ਤੇ ਮੌਨ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(d) ਸੂਖਮ ਅਧਿਆਪਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(e) ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?

5×3=15

19

Total Pages : 2

PC-7076/M

K-8/2056

हिन्दी भाषा शिक्षण - XI & XII

Opt. (iii)

(Semester-II)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks : 35

- नोट: (क) प्रश्न-पत्र के तीन भाग हैं। भाग (क) और (ख) में दो-दो प्रश्न हैं, इनमें से एक-एक प्रश्न का उत्तर अनिवार्य है। प्रत्येक प्रश्न के 10 अंक हैं।
(ख) भाग (ग) के सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। प्रत्येक प्रश्न के 3 अंक हैं।

भाग - क

- I. "लेखन कौशल के बिना भाषा शिक्षण अधूरा है।" क्या आप इस बात से सहमत हैं ? सृजनात्मक लेखन की किसी एक विधि का वर्णन करें। (6,4)
- II. पद्य शिक्षण से क्या अभिप्राय है ? पद्य शिक्षण करवाते समय कौन-कौन से सोपान होने चाहिए ? (4,6)

7076-M/4510/HHH/680

[P.T.O.]

20

भाग - ख

- III. भाषा शिक्षण में पुस्तकालय की उपयोगिता का वर्णन करें। तथा पुस्तकालय की व्यवस्था कैसे की जा सकती है, स्पष्ट करें। (7,3)
- IV. "मूल्यांकन की प्रक्रिया एक उद्देश्यपूर्ण कार्य होती है।" क्या आप इस तथ्य से सहमत हैं ? मूल्यांकन की कौन-सी विधि सर्वोत्तम होती है ? (7,3)

भाग - ग

- V. सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिए :
- (क) वाचन मन्दता से क्या अभिप्राय है ?
- (ख) देवनागरी लिपि पर संक्षिप्त नोट लिखें।
- (ग) व्याकरण और भाषा में क्या सम्बन्ध है ? व्याख्या करें।
- (घ) श्रव्य साधनों से क्या अभिप्राय है ?
- (ङ) मूल्यांकन और परीक्षण में क्या अन्तर है ? (5×3=15)

21

Total Pages : 4

PC-7079/M

K-8/2056

TEACHING OF SCIENCE—XI & XII (vi)

(Semester—II)

Time : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note : Attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. What factors govern purchase of apparatus and equipments for the science laboratory? Explain the procedure that you would adopt for the purchase of apparatus. 4+6
- II. Write briefly the procedure for organising excursions and seminars in science. 5+5

SECTION—B

- III. Discuss the concept, importance and steps in lesson planning in science teaching. 10

[P. T. O.]

7079/M/3510/HHH/1233

- 22
- IV. What are the types of evaluation, explain briefly. What are the qualities of a good tool of evaluation? 5+5

SECTION—C

(Compulsory)

- V. Write short notes on the following :
- Maintenance of stock registers
 - Activities for Biological clubs
 - Procedure involved in Heuristic method
 - Advantages and limitations of lecture method
 - Various types of question in evaluation. 3×5=15

7079/M/3510/HHH/1233

2

23

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਲਈ ਸਾਜ-ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਯੰਤਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਪੱਖ ਆਧਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ? ਯੰਤਰ ਆਦਿ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅਪਨਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਜ-ਵਿਧੀ ਦਰਜ ਕਰੋ। 4+6
- ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਾਸਤੇ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਜ-ਵਿਧੀ ਵਿਚਾਰੋ। 5+5

ਭਾਗ—B

- ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤ ਦੇ ਸੰਕਲਪ, ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 10
- ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ? ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਇਕ ਚੰਗੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਕੀ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। 5+5

7079/M/3510/HHH/1233

3

[P. T. O.]

24

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

- V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
- ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖ-ਰੱਖਾਈ
 - ਬਾਇਓਲੋਜੀ ਕਲੱਬਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ
 - ਸਵੈ-ਖੋਜਕਾਰੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਵਿਧੀ
 - ਲੈਕਚਰ (ਭਾਸ਼ਣ) ਵਿਧੀ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ
 - ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿਚਲੇ ਪੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ।

3×5=

25

Total Pages : 4

PC-7082/M

K-8/2056

TEACHING OF MATHEMATICS—XI & XII (ix)

(Semester—II)

Time : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note : Attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

I. How constructivist approach can be used by a Mathematics teacher for teaching and learning of concepts? 10

II. Explain different techniques of teaching Mathematics. Also discuss merits and demerits of each technique. 10

SECTION—B

III. Why unit planning is important for teachers? Explain, in detail, the format of a unit plan. 46

[P. T. O.]

1082/M/4010/HHH/881

510/HHH/1233

4

26

IV. Explain the meaning and purpose of diagnostic testing Mathematics? How a diagnostic test differs from achievement test?

SECTION—C
(Compulsory)

V. Write short notes on :

- (a) Concept formation
- (b) Problem solving method
- (c) Importance of lesson plan
- (d) Unit planning
- (e) Tools for formative assessment. 3×5=

27

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- I. ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਗਣਿਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸਾਰੂ ਪਹੁੰਚ ਕਿਵੇਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? 10
- II. ਗਣਿਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਗੁਣਾਂ-ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

- III. ਯੂਨਿਟ ਪਲਾਨਿੰਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਯੂਨਿਟ ਪਲਾਨ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 46
- IV. ਗਣਿਤ ਵਿਚ ਤਖਸੀਸੀ ਪਰਖ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਤਖਸੀਸੀ ਟੈਸਟ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਟੈਸਟ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵਖਰਾ ਹੈ? 64

28

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

V. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

- ਸੰਕਲਪ ਬਣਨਾ
- ਸਮੱਸਿਆ-ਹੱਲ ਵਿਧੀ
- ਪਾਠ ਪਲਾਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ
- ਯੂਨਿਟ ਪਲਾਨਿੰਗ
- ਰਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਉਪਕਰਨ। 3×5=15

7082/M/4010/HHH/881

4

29

Total Pages : 4

PC-7085/M

K-8/2056

TEACHING OF SOCIAL STUDIES—XI & XII (xii)

(Semester—II)

Time : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note : Attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- What is Instructional Planning? Explain the procedure of Unit Planning. How unit plan is different from lesson plan?
- Explain the following :
 - Merits of Socialised Recitation.
 - Importance of Project method of teaching.

SECTION—B

- What is the purpose of evaluation in teaching Social Studies? Explain the following :
 - Narration
 - Portfolios
 - Observation Tools.

[P. T. O.]

7085/M/6510/HHH/1236

IV. Prepare a list of at least 10 current affairs related to Social Studies and elaborate the method of teaching current affairs.

SECTION—C
(Compulsory)

V. Write brief answers :

- (a) What is CCE?
- (b) Importance of Oral tests.
- (c) Use of Illustrations in teaching of Social Studies.
- (d) What is Concept mapping? Give examples.
- (e) Explain expository teaching.

PUNJABI VERSION

ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਯੂਨਿਟ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਵਿਧੀ ਵਿਚਾਰੋ। ਯੂਨਿਟ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਤੋਂ ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹੈ?

ਨਿਮਨ-ਦਰਜ਼ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ :

- (a) ਸੋਸ਼ਲਾਈਜ਼ਡ ਰੇਸੀਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਫੁਟ।
- (b) ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੇ ਲਾਭ।

ਭਾਗ—B

ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ :

- (a) ਬਿਰਥਾਤ
- (b) ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ
- (c) ਨਿਰੀਖਣੀ ਸੰਦਾਂ।

ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚਲੰਤ 10 ਮਾਹਿਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਚਲੰਤ ਮਾਮਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

32

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

V. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

- CCE ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਰਜ ਕਰੋ।
- ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਉਦਾਹਰਣ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- ਸੰਕਲਪ ਸੈਪਿੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣ ਦਰਜ ਕਰੋ।
- ਐਕਸਪੋਜ਼ਟਰੀ ਅਧਿਆਪਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕਰੋ।

7085/M/6510/HHH/1236

4

Roll No.

33

Total Pages : 4

7086/M

K-8/2056

TEACHING OF ECONOMICS—XI & XII (xiii)
(Semester—II)

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt one question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- Compare Lecture Method with Discussion Method.
- Discuss the importance of using teaching aids in teaching of Economics.

SECTION—B

- What is Lesson Planning? Explain briefly the steps of Lesson Planning.

7086/M/136/W/3510

[P. T. O.]

- 34
4. What do you mean by evaluation? How evaluation plays an important role in teaching economics?

SECTION—C

5. Write brief answers :
- Source Method-meaning.
 - Examples of Audio-aids.
 - Meaning of Text book.
 - Tools of Evaluation.
 - Demerits of Essay type test.

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰ ਵਿਧੀ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰੋ।
- ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਨੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ।

ਭਾਗ—B

- ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵਿਚਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਵੇਂ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ?

5. ਸਹਿਥ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

- (a) ਸਰੋਤ ਵਿਧੀ ਦੇ ਅਰਥ ਦਰਜ ਕਰੋ।
- (b) ਆਡੀਓ-ਟੇਪਸ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਲਿਖੋ।
- (c) ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- (d) ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਮਦਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
- (e) ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪਰਖ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਰਜ ਕਰੋ।

PC-7088/M

K-82056

TEACHING OF POLITICAL SCIENCE—XI & XII (iv)

(Semester—II)

Time : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note : Attempt one question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. Discuss the Project method in detail.
- II. Discuss the importance of Projective and Non-projective teaching aids in teaching of Political Science.

SECTION—B

- III. Enumerate the steps of Lesson planning in Political Science. Prepare a lesson plan for class 9th on any topic of your choice from the subject of Political Science.

TURAM 25107001/684

(P.T.O.)

- IV. Explain the modern concept of Evaluation. Discuss the importance of evaluation in Political Science.

SECTION—C

(Compulsory)

- V. Write brief answers :

- (a) Source method.
- (b) Different kinds of objective type test.
- (c) Internship in teaching.
- (d) Concept of lesson planning.
- (e) Importance of Audio-Visual Aids in teaching of Political Science.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- I. ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- II. ਰਾਜਨੀਤੀ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿਵ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿਵ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਭਾਗ—B

- III. ਰਾਜਨੀਤੀ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਣ ਵਿਚਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਰਜ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਲੇਖ ਕਰੋ। ਰਾਜਨੀਤੀ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਨੌਂਵੀਂ ਕਲਾਸ ਲਈ ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।
- IV. ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜਮੀ)

V. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

- ਸਰੋਤ-ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- ਓਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਈਪ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚਾਰੋ।
- ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਇਨਟਰਨਸ਼ਿਪ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਰਜ ਕਰੋ।
- ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- ਰਾਜਨੀਤੀ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਆਡੀਓ-ਵਿਡੀਓ ਏਡਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ।

7088/M/2510/HHH/6

4)

Total Pages : 4

PC-7089/M

K-8/2056

TEACHING OF HISTORY—XI & XII (xvi)

(Semester—II)

Time : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- Differentiate between Discussion and Problem solving methods, and which method do you consider best and why?
- "One vision is better than hundred times telling." Explain this statement.

SECTION—B

- Discuss the importance of Lesson planning. Give its steps.
- What is Evaluation? Discuss its importance in teaching of History.

7089/M/3010/HHH/685

[P. T. O.]

42

SECTION—C

(Compulsory)

V. Write brief answers :

- (a) Importance of collection and upkeep of history resources
- (b) Importance of internship in teaching.
- (c) Importance of objective and short answer type tests
- (d) Importance of source method in History.
- (e) Importance of trend analysis in History.

7089/M/3010/HHH/685

43

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- I. ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆ-ਸਮਾਧਾਨ ਵਿਧੀ ਵਿਚਲਾ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਉੱਤਮ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਉੱਤਮ ਹੈ? ਦਲੀਲਯੁਕਤ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ।
- II. "ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਦਸਣ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੇਖਣ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।" ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—B

- III. ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਪੜਾਓ ਦਰਜ ਕਰੋ।
- IV. ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ।

7089/M/3010/HHH/685

3

[P. T. O.]

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

V. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

- (a) ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ।
- (b) ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਇਨਟਰਨਸ਼ਿਪ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਰਜ ਕਰੋ।
- (c) ਓਬਜੈਕਟਿਵ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- (d) ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਰੋਤ ਵਿਧੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
- (e) ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ-ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ।

PC-7095/M

K-8/2056

SCHOOL MANAGEMENT—XIII

(Semester—II)

Time : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. Discuss in detail the remedial measures of indiscipline in educational institutions. 10
- II. "How the co-curricular activities are the essential component of the school curriculum?" Write in your own words. 10

SECTION—B

- III. Define the term Leadership. What qualities a good leader must possess? Explain. 2+8

IV. What are the defects in existing supervisory programme
Suggest remedial measures for them. 5+

SECTION—C
(Compulsory)

V. Write short notes on :

- (a) Concept of School Management.
- (b) What are the types of time table?
- (c) School Personnel.
- (d) Student—Self government.
- (e) What is National Service Scheme?

5×3=15

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- I. ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ-ਹੀਣਤਾ ਦੇ ਸਾਧਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
- II. "ਸਹਿ-ਵਿਦਿਅਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਕੂਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਅਵਸ਼ਕ ਭਾਗ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ?" ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ। 10

ਭਾਗ—B

- III. ਸ਼ਬਦ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਕ ਚੰਗੇ ਲੀਡਰ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 2+8=10
- IV. ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਗਰਾਨੀ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹਨ? ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸਾਧਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ। 5+5

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

- V. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
(a) ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।

(18)

(b) ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ?

(c) ਸਕੂਲ ਕਰਮਚਾਰੀ-ਵਰਗ।

(d) ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਸਵੈ ਸਰਕਾਰ।

(e) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੇਵਾ ਸਕੀਮ ਕੀ ਹੈ?

53

49

Total Pages : 4

PC-7096/M

K-8/2056

ENRICHING LEARNING THROUGH ICT—XIV

(Semester—II)

Time : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note : Attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

I. Discuss the challenges of Integrating ICT in school education.

OR

II. Explain the various components of a computer.

SECTION—B

III. Explain the features of Power Point.

7095/M/11010/HHH/883

7096/M/11010/HHH/883

[P. T. O.]

50

OR

IV. Discuss the application of DLP projector in teaching learning process.

SECTION—C

(Compulsory)

V. Write short notes on :

- (a) Concept of ICT
- (b) Application Software
- (c) Advantages of Excel
- (d) CCTV
- (e) EDUSAT.

7096/M/11010/HHH/883

2

51

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ICT ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੋੜਣ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

II. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—B

III. ਪਾਵਰ ਪੋਆਇੰਟ ਦੇ ਫੀਚਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

IV. ਟੀਚਿੰਗ-ਲਰਨਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ DLP ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

7096/M/11010/HHH/883

3

[P. T. O.]

52

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

V. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(a) ICT ਦਾ ਸੰਕਲਪ

(b) ਸੋਫਟਵੇਅਰ ਵਰਤੋਂ

(c) ਐਕਸੈਲ ਦੇ ਲਾਭ

(d) CCTV

(e) EDUSAT.